

גליון תשע"ט • ערש"ק פרשת נשא

לקח את שבט

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

“ונקתה ממים המאדרים” – מאי קמ”ר?

הדרך הנכונה בחינוך ובקידוב

ממזד ת”ח קודם לכה”ג עם הארץ

“תניא” הולך!





מכון אור החסידות	Or Hachasidus
סניף ארץ הקודש	Head Office
ת.ד. 2033	1469 President St. #BSMT
כפר חב"ד 6084000	Brooklyn, NY 11213
03-738-3734	United States
Likras@likras.org	(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,
הרב מנחם מענדל דרוקמן, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם
טיטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

לקראת שבת

”ברוך שלום עושה חסידים’ בניקולסקי”

במענה על מכתבו, התעסקות בדרכי החסידות הוא אשר גם בהלכו בשוק טרוד בעסקיו יחשוב מה הוא יכול לעשות בעד עניני החסידות וטובת החסידים (וואס קאהן ער אין דעם אויפטאן?), וכשהוא פוגש במי שהוא מאנשי השוק ממכיריו (בעניני מסחר) ידבר על לבו כי יבא אל שיעורי הלימודים בדא”ח או לאיזה התועדות, וכשפוגש במי שהוא מחבריו שי ידברו ביניהם בעניני הטבת עניני הלימוד והתועדות.

בטח זוכר הוא את אביו ז”ל [–החסיד ר’ ברוך שלום כהן], הנהגתו ודיבוריו כשהי’ פוגש את מי שהוא אשר בערך לדבר אתו, הנה ראשית הדיבור הי’ התעוררות לעניני חסידות. וכבר הי’ לפתגם לאנ”ש דמוסקבה ”ברוך שלום עושה חסידים’ בניקולסקי” (רחוב בטבור מוסקבה, מקום הבורסה). כי גם אביו הרב”ש ז”ל הי’ הולך אל הבורסה כמו כל הסוחרים אך רובם ככולם היו שקועים רק במסחרם והוא – אביו – הי’ באמצע מסחרו מתעסק בדרכי החסידות.

וההתעסקות בדרכי החסידות הוא חובת גברא מבלי הבדל בין גדול וקטן בידיעת דא”ח כי כל אחד ואחד מאנ”ש ותלמידי התמימים יחיו יש לו בעזה”י די כח רוחני וחומר (“קראפט און מאטעריאל”) איך ובמה להתעסק בדרכי החסידות.

(אגרות קודש ח”ד עמ’ תט-י)

אמירת אותיות התורה מתוך כוונה לטהר את האויר

העולם זקוק לטהרת האויר, בגלל סיבות שונות נעשה האויר גס, אויר רע מהווה מקור לכל המחלות המסוכנות ר”ל, ומן ההכרח לטהר את האויר, וטהרת האויר היא רק על ידי אותיות התורה, שהיכן שנמצאים ברחוב, אם נוסעים במכונית או באוטובוס, ברכבת התחתית או במכונית פרטית, כשעומדים בחנות או במשרד ובכל זמן פנוי יאמרו אותיות שבתורה בכוונה לטהר את האויר, שהאותיות שבתורה הן שמירה כללית ושמירה פרטית.

(תרגום מספר השיחות ה’תש”ב עמ’ 129 – ספר השיחות המתורגם ה’תש”ב עמ’ קכא)

’אהבה רבה’ בהליכה מכפר לכפר

רבנו הזקן תבע מחסידים ’אהבה רבה’. הוא תבע זאת לא רק מחסידים בעלי מדריגה בתורה ועבודה, אלא גם מהרוכלים המחזרים בכפרים, שמחשבתם תהי’ עסוקה בענין של ’אהבה רבה’ כשהם הולכים מכפר לכפר כששק הסחורה על כתפיהם.

(תרגום מספר השיחות ה’תש”ג עמ’ 81 – ספר השיחות המתורגם ה’תש”ג עמ’ פז)

פתח דבר

בעזהי”ת.

לקראת שבת קודש פרשת **נשא**, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי’, את קונטרס **’לקראת שבת’** (גליון תשעט), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רכבות חידושים וביאורים שכתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ”ק אדמו”ר מליובאוויטש זצוקלה”ה נבג”מ זי”ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הוכאז הביאורים כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו ע”י חברי המערכת, ולפעמים בעת העיבוד הושמט ריבוי השקו”ט בפרטי הענינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [ובפרט, במדור ”חידושי סוגיות”, שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש להיפרך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע”פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו”ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויובל לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

◇ ◇ ◇

ויהי”ר שנזכה לקיום היעוד ”כי מלאה הארץ דעה את ה’”, ונזכה לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, כמהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שכתא טבא,

מכון אור החסידות

תוכן עינים

מקרא אני דודש..... **ב**

”ונקתה ממים המאזרים” – מאי קמ”ל?

מקרא מלא דבר הכתוב ”הנקי ממי המרים המאזרים” ומאי מחדש רש”י? / מדוע אין הכהן מודיע שאם לא חטאה האשה – תזכה ל”נורעה זרע”? / ביאור דברי רש”י על ”ונקתה ונזרעה זרע” שהמים עצמם מתהפכים וגורמים לברכות

(ע”פ לקטי שיחות חב”ח עמ’ 33 ואילך)

פנינים ☪ עיונים וביאורים קצרים..... **ה**

בין ”לבית” ל”בבית” (ע”פ לקטי שיחות ד”ח עמ’ 29 הע’ 3)

איך הקרכת קרבן בשבת היא שבר על שמירת שבת? (עינין בכ”ז בארזכה לקטי שיחות חב”ז עמ’ 46 ואילך)

יינה של תודה..... **ו**

”רוח שטות” המסיתה את האדם לחטא

מדוע בני ישראל חלשים בגופם? / מדוע עשיית עבירה באה רק מחמת ”רוח שטות” / ולמה נפרדים מהשי”ת ח”ו גם על ידי החטא הקטן ביותר – לימוד מפרשת סוטה אודות הקשר בין השי”ת לישראל, פעולת החטא ומעלת התשובה

(ע”פ לקטי שיחות ח”ב עמ’ 311 ואילך)

פנינים ☪ דרוש ואגדה..... **ט**

למה לא נמנית תשובה שבלב במניין המצוות? (ע”פ לקטי שיחות חל”ה עמ’ 18 ואילך)

הדרך הנכונה בחינוך ובקירוב (ע”פ תורת נכנסם המיד עמ’ 75 ואילך)

חידושי סוגיות..... **י**

ממזר ת”ח קודם לכה”ג עם הארץ

יבאר דיש ב’ ענינים במעלת ”כתר תורה” על שאר דברים, ועפ”ז יסיק ב’ מדרגות בענין קדימות תלמיד חכם

(ע”פ לקטי שיחות חל”ג עמ’ 42 ואילך)

תורת חיים..... **יד**

איך לעיוב תפקיד המנהל בחינוך!

דרכי החסידות..... **טו**

”תניא” הולך!



המחבר מודפס ליובות
הרה"ת משה וזנתי
לאה שחיו ביטלמאן
לחיים מאשרים בכל
בנשמות וברותיות

המחבר מודפס
לעילוי נשמת
האישה החשובה מרת
רחמה חי' פרומא ע"ה
בת יבלחט"א ר' דוב
ביסטריצקין
ולובת משפחה שחיו



"תניא" הולך!

כשהולכים בשוק למכור דיו ומהרהרים ב"תניא" - או בחומש - הופכים הרי ל"תניא", "תניא" הולך



"קטא אידיאט?" ("מי הולך?")

בליובאוויטש ה"י יהודי חסיד, אברהם יצחק זרחין. הוא למד איך לייצר דיו וה"י מוכר דיו. בזמן ההתוועדות [של י"ט כסלו, שנת תרנ"ג, שבראשה ישב כ"ק אדמו"ר הרש"ב נ"ע] ישב [החסיד הנ"ל] ומעיניו זלגו דמעות. שאל אותו אבי [כ"ק אדמו"ר הרש"ב נ"ע]: מדוע אתם בוכים? וענה: אני נמצא עדיין בין כסא לעשור. ואבי אמר לו: אני מקנא בכם. שאל הלז: מה, לקנא בי?
ואמר אבי: כשהולכים בשוק למכור דיו ומהרהרים ב"תניא" - או בחומש - הופכים הרי ל"תניא", "תניא" הולך.
וסיפר:
החסיד ר' פסח ממלוסטובקה ה"י אומר חסידות בפני ה"מקבלים" שלו בנושא "ביטול היש" וה"י פועל ביותר על השומעים. פעם אחת הלכו שומעיו ברחוב ופגשו בשוטר ששאל אותם "קטא אידיאט?" ("מי הולך?") וענו לו: "ביטול אידיאט!" ("ביטול הולך!"), כי היו שקועים במה ששמעו.

כך גם כשהולכים בשוק ומהרהרים ב"תניא" - נעשים "תניא", והדברים עשו רושם.

(תרגום מספר השיחות תרח"ץ עמ' 251)

"ונקתה ממים המאררים" - מאי קמ"ל?

מקרא מלא דבר הכתוב "הנקי ממי המרים המאררים" ומאי מחדש רש"י? / מדוע אין הכהן מודיע שאם לא חטאה האישה - תזכה ל"נזרעה זרע"? / ביאור דברי רש"י על "ונקתה ונזרעה זרע" שהמים עצמם מתהפכים ונורמים לברכה



בסיום פרשת הסוטה, לאחר שמפרט הכתוב את כל סדר הבאתה וקרבתה וכו', מסיים בהסך-הכל והתוצאה בפועל:

"והשקה את המים, והיתה אם נטמאה ותמעול מעל באשה, ובאו בה המים המאררים למרים, וצבתה בטנה וגו'. ואם לא נטמאה האשה, וטהורה היא, ונקתה ונזרעה זרע" (ה, כח). ומפרש רש"י:

"ונקתה - ממים המאררים, ולא עוד אלא 'ונזרעה זרע' - אם היתה יולדת בצער תלד בריוח, אם היתה יולדת שחורים יולדת לבנים".

ולפום ריהטא, חידושו של רש"י הוא כמה שפירש על "ונזרעה זרע", דהיינו "אם היתה יולדת בצער תלד בריוח, אם היתה יולדת שחורים יולדת לבנים";

אמנם מה שכתב בתחילה: "ונקתה - ממים המאררים", לכאורה אין בזה חידוש, שהרי מפורש כבר לפני כן, בשבועת הכהן שמשביע את האשה (ה, יט): "אם לא שכב איש אותך ואם לא שטית טומאה תחת אישך הנקי ממי המרים המאררים האלה", ומעתה מובן מעצמו ש"ונקתה" מכוון לזה שהאשה תהיה נקייה מקללת המים, ומה בא רש"י להשמיענו?

ב. במפרשים יישבו, שה"י מקום לפרש את "ונקתה" באופן אחר, ולכן הוצרך רש"י לפרש - כדי לשלול אפשרות אחרת:

הרא"ם כתב, שה"י אפשר לפרש "ונקתה מהדברים המונעים הלידה, ובזה 'ונזרעה זרע'".

איך לעזוב תפקיד המנהל בחינוך!

כת"ר וזוגתו שיחיו, שכאילו משהו מפריע וכו' וכו'. שאפילו אם תמצא לומר שהמצב כן הוא ואין בזה הגזמה וכולי, הרי הפתרון לזה הוא לא נטישת מערכת החינוך ועזיבת התפקיד והשליחות, כי אם השתדלות לבטל ההפרעות, עכ"פ למעט אותן, וכו' וכו'.

מובן ופשוט שיותר מן הכתוב כאן יש לומר בענין זה, אלא שבודאי לדכוותי דמר גם הכתוב יספיק. ורק להוסיף שמביט אני על כל הענין כענין של קס"ד גם עתה, אלא כהנ"ל גם הוי אמינא וקס"ד כהאמור מצערים הם ותמוהים.

ויהי רצון מהשי"ת אלקים אמת אשר נתן לנו תורת אמת - הוראה לכל אחד ואחת תפקידים בעולמנו זה, שיורוהו ואת ב"ב שי' בדרך אמת וטוב בכל הפרטים.

בברכה לבשורות טובות.

(אגרות קודש חב"ה עמ' קצט-ר)

"אדם קרוב אצל עצמו"

נתקבל מכתבו . . בו כותב הטעמים השליליים להמשך עבודתו בתור מנהל בית-הספר.

ולכאורה אין זה מובן, שהרי בעבר הצליח בכגון זה, ומהו לפתע פתאום השינוי האמור, וכיוון שאמרו חז"ל אדם קרוב אצל עצמו, צריך לברר האם בהנ"ל דן על המצב כמות שהוא או ששונה הוא [המצב]. ולכן יתייעץ עם ידידיו המבינים בכל הנ"ל, ויהי רצון מהשם יתברך המשגיח על כל אחד ואחד בהשגחה פרטית שייעצוהו בטוב לפניו באמת בגשמיות וברוחניות גם יחד.

התקווה חזקה אף שלא מזכיר על דבר זה, שנוסף על קביעות עתים בלימוד תורת הנגלה יש לו גם קביעות עתים בלימוד פנימיות התורה שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות, ועל-פי המדובר ומבואר זה כמה פעמים, והרי זה גם כן צינור וכלי לקבלת ברכת ה' יתברך בהמצטרך לאדם ולביתו.

(מכתב מתאריך ד' תמוז תשכ"ב)

תפקיד נשגב ושליחותו של הקב"ה

בתמהון הכי גדול שמעתי מלפני זמן מ... על דבר קס"ד של כ' להחליף חלקו היפה בחינוך בנות ישראל סתם, ותפקיד נעלה עוד יותר בחינוך בנות ישראל להכשירן שתהיינה מחנכות בבוא הזמן לזה, טופח על מנת להטפח - שכל אחת מהן הרי נקראת על פי חכמינו ז"ל בת שרה רבקה רחל ולאה, שמזה גם מובן שבנוגע לכל אחת ואחת הפתגם בתקפו: כאמה כבתה.

וגודל הענין הרי מובן וגם פשוט הוא, ובפרט על פי פתגמו של הבעש"ט שאהבת הקב"ה לכל אחד ואחת מבנ"י נעלית פי כמה וכמה מאהבת הורים זקנים לבנם יחידים שנולד להם לעת זקנתם,

ובכל זה קס"ד של כ' להחליף תפקיד נשגב זה ושליחותו של הקב"ה במשרת רבנות בתקופתנו זו וכו' וד"ל.

לא לנטוש, להשתדל לבטל ולמעט ההפרעות

כאמור, לא התערבתי בזה עד עתה שהרי עוד הענין להיות נדרש ללא שאלוני, ועוד שסבור הייתי אשר סו"ס ישאר הענין בגדר קס"ד, אף שאפילו קס"ד כהאמור מעורר תמי" הכי גדולה.

ופשוט אשר כל הכתוב במכתבי ל[תלמידות] המסיימות [את שנת הלימודים], הרי תוקפו כו"כ פעמים ככה בהנוגע לזה שנטל חלק בראש ההדריכין עד שתבואנה למצב של מסיימות מוסמכות בתעודת מורה בישראל, פי כמה גם באיכות, ובודאי לדכוותי דמר האריכות אך למותר.

ורק להוסיף עוד נקודה, שכפי ששמעתי כמה פעמים מ... גם לזוגתו תי' דמר חלק פעיל בביסוס והתפתחות ביהמ"ד למורות, זאת אומרת שגם היא מחליפה תפקידה ושליחותה האמורה בענין של כו'.

מובן ששמעתי, וגם זה כמה פעמים, מהנ"ל על דבר הסיבות שכאילו עוררו את הקס"ד אצל

לקראת שבת

והיינו, שהאשה תתנקה מאותן מניעות שהיו בגופה קודם לכן בענין הלידה.

בגור ארי' למד, שהי' מקום לפרש שהאשה תהי' נקי' מעונש בכ"ף (וראה ספורנו על אתר), ובדוגמת מה שנאמר בהמשך הענין "ונקה האיש מעוון" (ה, לא. ובפירושו רש"י שם: "נקי הוא מן העונש").

אך לכאורה אין הדברים מחוורים, כי:

כיון שלפני כן מפורש בדברי הכהן אל האשה שאם היא טהורה אזי "הנקי ממי המרים המאררים האלה", הרי כאשר ממשיך הכתוב ומתאר את מה שאירע בפועל במקרה שהאשה נמצאה טהורה - "ונקתה" - פשוט שמתכוון לאותו "הנקי" שבו הובטחה, ולמה בכלל נעלה על דעתנו משמעות אחרת!?

[הווי אומר: כיון שהכהן הבטיח לאשה "הנקי ממי המרים המאררים" - הרי מוזכר הכתוב לספר על כך שהבטחה זו התקיימה ואכן האשה "נקתה" מהמים המאררים, ואיך תהי' סברא לפרש שהכתוב שתק מקיום פרט זה והתכוון דוקא לפרט אחר (שבו האשה לא הובטחה)?!]

ומעתה הדרא קושיא לדוכתא, מאי קמ"ל רש"י בפירושו זה?

ג. ונראה לומר, שחידושו של רש"י אינו בעצם הפירושו "ונקתה ממים המאררים" (דפשיטא הוא, כנ"ל בארוכה) - אלא במה שממשיך ואומר "ולא זו בלבד אלא ונזרעה זרע", היינו, בזה שמחבר את "ונקתה" עם "ונזרעה זרע".

ביאור הענין:

בפשטות למדים (וראה רא"ם כאן), ש"ונזרעה זרע" אינו המשך של "ונקתה", אלא הוא ענין נוסף ונפרד בפני עצמו. והיינו, שבתחילה אומר הכתוב שכיון שלא חטאה הרי היא יוצאת נקי' מקללה ועונש; ואחר כך מוסיף, שכיון שעברה ענין של עגמת נפש כו', לכן תקבל ענין של שכר, לפייסה וליישב דעתה - "ונזרעה זרע" (וכפירושו האבן עזרא: "יתן לה השם זרע, בשכר הקלון שאירע לה").

אמנם לפי זה קשה - כיצד נשמט שכר נוסף זה מדברי הכהן בהשבעתו לאשה? הרי הכהן מפרש בפני' את כ"ף הפרטים שיקרו לה בכל מצב (ה, יט-כב: "אם לא שכב איש אותך ואם לא שטית טומאה תחת אישך ממי המרים המאררים האלה, ואת כי שטית טומאה תחת אישך וכי נטמאת .. יתן ה' אותך לאלה ולשבועה בתוך עמך, בתת ה' את ירכך נופלת ואת בטנך צבה, ובאו המים המאררים האלה במעיך לצבות בטן ולנפיל ירך") - ובכך, בדברי הכהן לא נזכרה כלל ברכה זו של "ונזרעה זרע", ומנין צצה לה עתה בסיום הפרשה?

ועל זה מיישב רש"י - "ונקתה ממים המאררים, ולא עוד אלא ונזרעה זרע", וכונתו בזה שגם ה"ונזרעה זרע" שייך לה"מים (המאררים):

ברכת "ונזרעה זרע" אינה שכר מן הצד, אלא היא תוצאה ופעולה של המים גופא (וראה גם זוהר פרשתנו קכה, סע"א ואילך), והכוונה ביעוד "ונקתה ונזרעה זרע" היא שלא זו בלבד שהמים לא יזיקו לה והיא תהי' נקי' מעונשם וקללתם, אלא אדרבה ("ולא עוד אלא") - על ידי המים תתברך האשה בזרעא חייא וקיימא (ולהעיר מפרש"י ויצא ל, לט).

[ומתאים הדבר עם מה שכתב רש"י בפרשתנו (ה, יח) שהמים עצמם "קדושים הן", ונקראים "מרים" רק "על שם סופן שהם מרים לה". ולהעיר מזוהר ורעיא מהימנא פרשתנו (קכד, ב) שמדמה את "ונקתה ונזרעה זרע" למה שכתוב במרה (בשלה טו, כג): "וימתקו המים", שהמים המרים הפכו למתוקים].

ומעתה מתורץ זה שלא נזכרה ברכה זו בפירוש בדברי הכהן לעיל, שהכהן אמר רק "הנקי ממי המרים וגו'" ולא הזכיר ברכת הזרע - כי ברכה זו אינה ענין נפרד בפני עצמו אלא המשך אחד עם "ונקתה"; והיינו, שהכהן מודיע לאשה את הענין בבלאות, "הנקי ממי המרים", ובסיום הפרשה מפרט ש"הנקי" זה אינו רק שלילה, שהמים לא יפעלו פורענות, אלא נכלל בזה שהמים שנכנסו בגופה יביאו לה תוספת ברכה.

[וראה עוד במשנת במדור זה לש"פ נשא תשע"ט (ע"פ לקו"ש חכ"ח ע' 33 ואילך), בביאור המשך דברי רש"י שפירש "תלד בריוח . . יולדת לבנים", וצרף הדברים לכאן].

ד. אלא שעדיין יש לדקדק בזה, דסוף סוף למה בהודעת הכהן בא הענין בכללות בלבד, ואינו אומר בפירוש שבזכות המים יקויים בה "ונזרעה זרע"?

ובפשטות י"ל, שהכהן לא חש לפרט זה, כיון שאינו נוגע בשעת מעשה, אלא הוא ענין שיבוא בזמן מאוחר יותר, כמוכן.

וימתק בפנימיות הענינים, ע"פ המבואר בספרים שמצב זה, שהסוטה יוצאת טהורה ונקייה לאחר שנסתרה, מורה על ענין התשובה - שמתחילה האדם "הסתתר" כביכול מפני הקב"ה (ראה ירמ' כג, כד) ועבר על רצונו יתברך, ועתה עושה הוא תשובה וחוזר להיות טהור ונקי.

וכשם שעל ידי תשובה כדבעי מצליח להפוך לטוב גם את הענינים הבלתי רצויים, "זדונות נעשו לו בזכות" (יומא פו, ב) - כך בסוטה שיוצאת טהורה, שנהפכים "המים המאורים" גופא לענין של טוב וברכה.

אמנם ידוע שבענין התשובה צריכה להיות זהירות, שלא להדגיש מלכתחילה ענין זה של "זדונות נעשו לו בזכות" והמעלה שבדבר; כי לפני כן עלולה הדגשה זו לגרום לו ח"ו למצב מושלל של "אחטא ואשוב" (יומא פה, ב), מתוך רצון כביכול לקבל את מעלת התשובה - ולכן מלכתחילה אין לגלות זאת, ורק לאחר שכבר נכשל ובא בפועל לחזור בתשובה אז מתגלה המעלה שבדבר לאחר מעשה (ויש להאריך הרבה ביסוד זה, ואכ"מ).

ועד"ז בנידון דידן, שבאמצע הפרשה עדיין לא מדברים על המעלה ש"מרוויחה" האשה על ידי סתירתה - "ונזרעה זרע", ורק בסוף הפרשה, לאחר שכבר הסתיים הענין וכו' - אז אפשר לגלות ולברר, לאחר מעשה, שבעצם הרוויחה על ידי זה ברכה נוספת, ו"יולדת לבנים" - אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו" (ישעי' א, יח).

ודו"ק היטב.

הארץ שנאמר יקרה היא מפנינים . . אפילו מזה שהוא נכנס לפני ולפנים", כנ"ל דבענין זה נרמזה המעלה המיוחדת רק לתורה כו'.

משא"כ לפירוש השני שבמדרש, קאי פסוק זה רק על אופן הא' הנ"ל ב"רוממות" תורה, דגם כשאין לימוד התורה של האדם בתכלית השלימות (עד שיהי' בגדר "מאן מלכי רבנן"), מ"מ, עצם הענין שאדם לומד תורה פועל בו רוממות יתירה על שאר כל סוגי רוממות שבעולם. וזהו דאמר בפירוש זה "אע"פ שגרשון בכור ומצינו שבכל מקום חלק הכתוב כבוד לבכור, לפי שהי' קהת טוען הארון ששם התורה הקדימו הכתוב לגרשון כו" - והיינו דההשוואה היא (רק) לבכור, ולא למעלה מיוחדת שלא נמצאת כלל בשום מקום מלבד התורה, וגם בזה גופא אומר רק ש"הקדימו הכתוב", וגם מעלת קהת כאן היא (לא שהם לומדי תורה, אלא רק) "טוען הארון" - אלא שגדולה מעלת התורה כל כך, שאפילו מי שהוא "טוען הארון ששם התורה" יש בו מעלה

גם על בכור (אף "שבכל מקום חלק הכתוב כבוד לבכור").

ומעתה יש לומר, שזוהי כוונת המדרש כאן בהביאו ב' הפירושים ב"יקרה היא מפנינים", ומסיים "ד"א יקרה היא מפנינים מדבר בקהת וגרשון כו", שתחילה מקדים שאמיתית ענין הרוממות שבתורה הוא ע"ד הענין ד"מזרז ת"ח קודם לכהן גדול . . שהוא נכנס לפני ולפנים", אבל מה שנוגע כאן (בקהת וגרשון) הוא רק המדריגה הפחותה במעלת התורה (כפירוש השני שבמדרש). והטעם, כי בפסוק נאמר "נשא את ראש בני גרשון גם הם", ש"נשא" מורה על ענין ההתנשאות ורוממות (עיי' במדב"ר פ"ד, יב), וכיון שגם אצל בני גרשון (אף שאין ענינם תורה) ישנו ענין ההתנשאות (אלא שהם טפלים בזה אל בני קהת, "גם הם") - עכצ"ל, שהכוונה לרוממות כזו שהיא בערך לשאר עניני רוממות, אלא שהיא למעלה מהם, כנ"ל.

איך הקרבת קרבן בשבת היא שכר על שמירת שבת?

ביום השביעי נשיא לבני אפרים

אמר הקב"ה, יוסף, אתה שמרת את השבת עד שלא ניתנה התורה, חייך שאני משלם לכן בנך שיהא מקריב קרבנות בשבת מה שאין יחיד מקריב ועלי לקבל קרבנו (ו, מח. במדבר רבה פ"ד, ב).

לכאורה תמוה ביותר, איך שייך לומר שהשכר ליוסף על שמירתו את השבת תהי הקרבת קרבן בשבת - פעולה שבדרך כלל היא חילול שבת?

ויש לבאר בזה בהקדים מה שנתבאר בגדר הקרבת מוספי שבת, שאין ההיתר להקריבם מפני שלגבי קרבנות אלו הוי שבת בגדר "דחוי" או "הותרה", אלא אדרבה, הקרבת קרבנות אלו הם מגדרי מצוות השבת וקדושתה. דכמו שקדושת השבת מחייבת איסור מלאכה, כן היא מחייבת הקרבת קרבנותי (ראה לקוטי שיחות חט"ז עמ' 236 ואילך).

וי"ל שלדעת המדרש, כן הי' גדר הקרבת קרבנות נשיא אפרים ביום השבת, שלא נדחית השבת או הותרה לגבי הקרבת קרבנות אלו, אלא אדרבה בהקרבת קרבנות אלו הוסיפו בקדושת יום השבת ובקיום שמירתה.

ולכן הוי בגדר שכר על שמירת שבת דיוסף, דמפני שיוסף הוסיף בשמירת שבת, כי קיימה גם לפני שניתנה התורה, לכן שילם לו הקב"ה, שכן בנו יקריב קרבן בשבת שיוסף בשמירת השבת וקיומה.

בין "לבית" ל"בבית"

וכל תרומה ג' אשר יקריבו לכהן לו יחי' אמר ר' ישמעאל וכי תרומה מקריבין לכהנים והלא הוא המחזור אחרי לבית הגרנות כי (ה, ט. רש"י)

ידוע שלשון רש"י מדוייקת ביותר ומכל אות בדבריו יש ללמוד דברים רבים. ויש להביא דוגמא לזה מלשון רש"י כאן:

איתא בגמ' "הכהנים כו' המסייעים כו' בבית הגרנות כו' אין נותנין להם תרומה כו' בשכרן ואם עושין כן חיללו" (בכורות כו, ב). וכן כתב הרמב"ם להלכה "אסור לכהנים ולוים לסייע בבית הגרנות כדי ליטול מתנותיהן. וכל המסייע חילל קדש השם. ועליהם נאמר שחתם ברית הלוי. ואסור לישראל להניחו שיסייעוהו אלא נותן להם חלקן בכבוד" (הל' תרומות פ"ב ה"ח).

ועפ"ז יש לפרש שדייק רש"י וכתב "הלא הוא המחזור אחרי לבית הגרנות" ולא כתב "בבית הגרנות", לרמז שהכהן מגיע ומחזור אחר התרומה לבית הגרנות, אך אין הוא מסייע בבית הגרנות עצמו.

כי קדושתו גדולה, וקמ"ל "אף לישיבה", כי קדושת התורה שגדולה מכהן גדול היא באופן שהיא נעשית כל מציאותו של הת"ח עד שהוא עצמו נעשה כ"מלך" עצמו ומקבל חשיבות גדולה יותר.

ועפ"ז יש לבאר בדרשת הש"ס זו, כמו שהובאה במדרש בפרשתנו, דהכי איתא במדרש רבה ריש פרשתנו: "נשא את ראש בני גרשון וגו' הה"ד יקרה היא מפנינים וכל חפציק לא ישוו בה . . . חכם קודם למלך ישראל כו' [והוא מירוש' שם, כמו שציין במת"כ] . . . אם הי' ממזר ת"ח קודם לכה"ג עם הארץ שנאמר יקרה היא מפנינים . . . אפילו מזה שהוא נכנס לפני ולפנים, דבר אחר יקרה היא מפנינים מדבר בקהת וגרשון אע"פ שגרשון בכור ומצינו שבכל מקום חלק הכתוב כבוד לבכור, לפי שהי' קהת טוען הארון ששם התורה הקדימו הכתוב לגרשון [במנין שבסוף פ' במדבר] כו'". והנה לפי פשוטו (עיי' בפי' מהר"ז) הובא כאן הדרש הראשון בפירוש הפסוק "יקרה היא מפנינים" רק אגב הדרש השני (שהכתוב "מדבר בקהת וגרשון"), אבל מ"מ, כיון שדרש זה הובא כאן על הפסוק דפרשתנו, ומה גם שדרש זה הובא כאן בתור פירוש ראשון (לפני הפירוש ש"מדבר בקהת וגרשון"), מסתבר לומר שגם דרש זה נוגע להבנת גדר מעלת התורה המרומז בפרשתנו (כדרש השני).

ולמהבואר לעיל יובן היטב החילוק בין שתי הדרשות שבמדרש. דלפירוש הא' שבמדרש, קאי הך קרא על שלמות הרוממות שבתורה, שאין כערכה כלל בשום דבר בעולם [ודו"ק שרק בפירוש זה נזכר גם המשך הכתוב ד"יקרה היא מפנינים" - "כל חפציק לא ישוו בה"], וזהו מה שאומר בסיום הענין "אם הי' ממזר ת"ח קודם לכה"ג עם

התורה, הרי גם גברא שהוא מהירודים ביותר שבעשרה יוחסין שנמנו רפ"ד דקידושין, שעליו נאמר "לא יבא בקהל" - עודנו יכול להיות למעלה מכהן גדול (ע"ה) הנכנס לפני ולפנים].

ומעתה שפיר מה שלא הביא הרמב"ם הא דממזר ת"ח קודם גבי דיני קדימה שהזכיר הש"ס בהוריות שם (שהביאם הרמב"ם בהל' מת"ע כנ"ל), כי בהבאת לשון "קודם" כאן אין כוונתו קדימה בדין אלא לענין דין כבוד וחשיבות (היינו "קודם" במדרגה. ובאמת יש גורסין ברמב"ם כאן "חשוב" ולא "קודם").

ונראה למצוא מקור לדבר, דהנה בירוש' (הוריות פ"ג ה"ה) איתא אהך משנה דהוריות דתלמיד חכם קודם לכה"ג: סברין מימר ליפדות ולהחיות ולכסות הא לישיבה לא [מעיקרא סברוה דדוקא לענין ליפדות ולכסות ולהחיות, כדאירי במתני', בהא הוא דאמרו דממזר ת"ח קודם, הא לישיבה לא - לענין לישיב בראש ולהקדימו בכניסה ויציאה כו', פני משה], א"ר אבון אף לישיבה, ומה טעמא יקרה היא מפנינים ואפילו מזה שהוא נכנס לפני ולפנים [יקרה היא מפנינים משמע בכל מיני חשיבות השייכין ליקר ותפארת חשובה היא וקודמת, ואפי' מכה"ג זה שנכנס לפני ולפנים, פני משה]. ע"כ. ואין מובן כ"כ גוף הסברא שבהו"א לחלק בין הדברים ומה נתחדש במסקנא. ולפי דברינו י"ל דבהו"א קסבר דבאמת אין זה שיש בת"ח גופא קדושה גדולה יותר מהכה"ג, ועל כן הקדימה היא רק בענינים הנצרכים כדי שלא יאבד התועלת שישנו ע"י הת"ח לרבים, היינו בשביל התורה שבו, אבל לא שהוא עצמו קדוש וחשוב יותר, ולכן בענין הישיבה וכבוד סברין למימר שהכה"ג הוא תחילה,



הנודר טורפם
לעילוי נשבת
הרה"ת ר' יהודה לייב ב"ר
מרדכי אברהם ישעי'
ע"ה ג'תרט"ו
מוכר ב"ק אדמו"ר ז"ע
נלב"ע י"ד ניסן ה'תש"פ
תנצב"ה

"רוח שטות" המסיתה את האדם לחטא

מדוע בני ישראל חלשים בנופם? / מדוע עשיית עבירה באה רק מחמת "רוח שטות" / ולמה נפרדים מהשי"ת ח"ו גם על ידי החטא הקטן ביותר – לימוד מפרשת סוטה אודות הקשר בין השי"ת לישראל, פעולת החטא ומעלת התשובה



אודות מצבו של האדם החוטא דרשו חז"ל (סוטה ג, א): "אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות". והדבר נלמד מהפסוק שנאמר בפרשתנו גבי סוטה (ה, יב) "איש איש כי תשטה אשתו" – "תשטה כתיב", מלשון שטות.

והנה, נתבאר בסה"ק (ספר המאמרים תשי" עמ' 114 ואילך. וראה תניא פי"ד) ש"רוח שטות" היא הגורמת לכל החטאים, ואפילו החטא הקל ביותר, אין אדם עוברו אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות.

וביאור הדבר: על ידי כל חטא ועוון, גם חטא קל, "נעשה נפרד מאלוקות". ואם כן, מכיוון ש"בטבע כל ישראל שאינו רוצה בשום אופן, ואינו יכול כלל להיות נפרד מאלוקות", איך יתכן שיהודי יכשל בדבר חטא ויסכים להיפרד מהשי"ת?

והטעם לזה שלפועל רואים שישנם חוטאים ר"ל, הוא כי רק כאשר מדובר אודות ניסיון על עבודה זרה, אזי ברור לאדם שנפרדים בזה מאלוקות, ואכן כל ישראל מוסרים נפשם בזה על קדושת שמו ית'. אבל בשאר חטאים יש "רוח שטות דסטרא אחרא שמכסה על האור והגילוי", ומחמתה האדם "אינו יודע ואינו מרגיש שנעשה על ידי זה נפרד מאחדותו ית', ונדמה לו כי הוא עוד ביהדותו כאשר הי". ומכיוון שה"רוח שטות" פועלת עליו לחשוב שאינו נפרד מאלוקות על ידי החטא, מסוגל האדם לעבור על רצונו ית'.

ומעתה יש לתמוה: הלא בכלל מאתיים מנה, ואין בכלל מנה מאתיים. וכאשר משמיענו הכתוב שחטא הסוטה החמור הוא דווקא על ידי רוח שטות, הרי אין אנו יודעים מזה גם לשאר חטאים קלים. ואם כן, הי' לו לכתוב להשמיענו יסוד זה גבי חטא קל, וממנו היינו למדים בק"ו לשאר החטאים שחמורים הימנו?

ומובן, אשר מחטא הסוטה דווקא יש ללמוד כמה פרטי עניינים גבי פעולת החטא, והדרך שבה מתקנים פגמים אלו, ולכן נכתב יסוד זה ד"רוח שטות" גבי סוטה דווקא, וכפי שיתבאר לקמן.

לקראת שבת

והנראה בכ"ז, די"ל ש"כתר תורה" כאן משמעו עילוי ורוממות שיש בתורה (ועיי"ע לקו"ש חכ"ח ע' 9-108 גבי "כתר תורה" הנזכר בכ"מ בש"ס וברמב"ם), היינו ה"רוממות" שהתורה פועלת באדם הלומד תורה, כדברי ר' יוסף בנוגע למ"ת (פסחים סח:): "אי לא האי יומא דקא גרים (שלמדתי תורה ונתרוממתי, רש"י), כמה יוסף איכא בשוקא". ובזה יש ב' אופנים ומדריגות. (א) התעסקות בדבר נעלה פועלת "רוממות" באדם, אלא שלהיות שהתורה היא "יקרה". מפנינים", למעלה משאר הדברים הנעלים, לכן ה"רוממות" שעל ידי התורה היא ביתר חוזק וכח מבשאר עניני "רוממות". ולפי זה "כתר תורה" הוא באותו סוג וגדר של שאר ה"כתרים" ובאותו ענין של רוממות, אלא שבתורה רוממות זו היא במידה יתירה מבשאר דברים. (ב) יש מעלה וסוג מלוכה ורוממות המיוחד רק לתורה יותר מסתם התעסקות בדבר נעלה, ד"כתר תורה" פועל "רוממות" שאין בערכה כלל בעולם, והיינו, כמ"ש "ואשים דברי בפין", שדברי תורה שבפיו ה"ה "דבר ה' זו הלכה" (שבת קלח:): שהוא המדבר בפיו. וזהו מה שאמרו רז"ל (גיטין סב ע"א) מאן מלכי רבנן דכתיב בי מלכים ימלוכו, שרק רבנן הם הם המלכים האמיתיים (ועיי' בזהר ח"ג רנב, ב), שאין מלכות כזו מצויה כלל בשאר דברים (והרי בקיום המצוות האדם הוא בבחי' עבד המקיים מצות המלך). ולפי זה שאר הכתרים אינם נחשבים כלל בערך "כתר תורה". וזהו שלימות הענין ד"כתר תורה", שהרוממות וה"מלכות" אינן שלו, אלא נמצאת בו המלוכה של התורה עצמה המתגלית על ידו, שדבר ה' בפיו.

ויש לומר, שזהו תוכן החילוק בין שתי ההלכות ברמב"ם כאן. דבהלכה הא' מדבר

בפעולת עסק התורה באדם במדרגה הא', שהיא בדומה לפעולת שאר דברים נעלים, שבאופן זה הרי כתר תורה הוא באותו סוג דכתר כהונה וכתר מלכות (שהמלך וכהן גדול מובדלים ונעלים משאר העם), עד שאפשרי קס"ד שאותם הכתרים גדולים מכתר תורה, וצריכים להודיע שכתר תורה גדול משניהם והרוממות שע"י התורה היא למעלה מכהונה ומלכות.

מישא"כ בהלכה הב' במעלת ממזר ת"ח על כה"ג ע"ה מדובר באופן השני ב"כתר תורה", שהוא סוג אחר לגמרי, ולא מאותו הסוג דכתר כהונה וכתר מלכות [ובפרט ע"פ פי' הבאר שבע הוריות שם ד"ה וכהן גדול עם הארץ (הובא בש"ך יו"ד סרמ"ו סקי"ד. סרנ"א סקט"ו) דלאו דוקא כהן עם הארץ ממש, אלא שאינו שוה בחכמה לישראל (וראה שו"ת כנסת יחזקאל אר"ח ס"ז), ומוכח דהא דממזר ת"ח מדובר במדריגה נעלית ביותר בתורה, שיש בה מעלה גם על מי שאינו עם הארץ ממש]. וזהו שענין זה מודגש דוקא ביחס לכניסת כה"ג לקה"ק, "ממזר ת"ח קודם לכהן גדול עם הארץ שנאמר יקרה היא מפנינים, מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים", היינו שיש מעלה בלימוד התורה על כניסת כה"ג לפני ולפנים, דאע"פ שזהו המקום הכי מקודש בעולם, ששם היא השראת השכינה, ובמילא מובן שזהו האופן הכי קרוב שאדם יכול להתקרב אל הקב"ה, מ"מ, אין זה בערך ללימוד התורה, כי הכניסה לפני ולפנים היא רק כעבד או שר הנכנס אל המלך וקרוב אל המלך, אבל ע"י לימוד התורה בביטול הרי לומד התורה הוא בגדר "מלך" עצמו, "מאן מלכי רבנן", כנ"ל [ועוד יש לומר, שזה מודגש גם בפרט זה ש"ממזר ת"ח קודם לכה"ג עם הארץ", כי רק מצד העילוי שלא בערך הנפעל על ידי



ממזר ת"ח קודם לכה"ג עם הארץ

יבאר דיש"ב ענינים במעלת "כתר תורה" על שאר דברים, ועפ"ז יסיק ב' מדרגות בענין קרימות תלמיד חכם



כתב הרמב"ם ברפ"ג מהל' ת"ת, וז"ל:
 "בשלשה כתרים נכתרו ישראל כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות, כתר כהונה זכה בו אהרן כו' כתר מלכות זכה בו דוד כו' כתר תורה הרי מונח ועומד ומוכן לכל ישראל כו' שמא תאמר שאותם הכתרים גדולים מכתר תורה הרי הוא אומר בי מלכים ימלוכו ורוזנים יחוקקו צדק בי שרים ישורו הא למדת שכתר תורה גדול משניהם" (ועיי' בכהנ"ל יומא עב: ספרי קרח יח, כ. וכמה מהדברים מקורם בכמה מקומות במדרשי חז"ל ואכ"מ), ובהלכה הבאה ממשיך "אמרו חכמים ממזר ת"ח קודם לכהן גדול עם הארץ שנאמר יקרה היא מפנינים, מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים". ומקורו בש"ס הוריות יג ע"א.

וי"ע אמאי חילק והפריד הרמב"ם הא דאמרו חכמים ממזר ת"ח קודם כו' בהלכה בפני עצמה (כ"ה בגירסא שלפנינו, וראה בהוצאת ירושלים תשכ"ד גירסאות שונות בזה), כידוע דחלוקת ההלכות ברמב"ם היא בדיוק גדול (ויש מזה אף נפקותות בהלכה - עיי' הל' ת"ת לרבינו

הזקן פ"א קר"א סק"א), והרי לכאורה כוונתו בהבאת מאמר זה אינה אלא כסיום וראי' לתוכן ההלכה הקודמת שכתר תורה גדול משניהם (וראה בהל' ת"ת לרבינו הזקן רפ"ד שאכן הביאם בחדא מחתא) ומה ראה להפרידם. ומה עוד דהלא חזינן שהרמב"ם כאן נמנע מלפרש במה קודם ממזר ת"ח לכהן גדול ע"ה, ולא טרח להביא המתבאר במתני' דהוריות שם שהדבר אמור גבי דין קדימה בהשבת אבדה ולהחיות וכו' (בהמשך למובא במשנה הקודמת עיי"ש), דעלה קאמר דכהן קודם ללוי לוי לישראל כו' אימתי בזמן שכולם שווים אבל אם הי' ממזר ת"ח וכה"ג ע"ה ממזר ת"ח קודם. וברמב"ם לא פירש כאן קדימה זו באיזה דין אמורה (כי עצם דין קדימה זו פירש בהל' מתנות עניים ספ"ח), הרי דלא בא כאן לומר בזה שום הלכה כ"א רק ראי' וחיזוק להלכה הקודמת. אבל מזה שהפרידו בהלכה בפ"ע נראה יותר שבא להשמיענו במאמר זה גם ענין והלכה בפ"ע, וצ"ע א"כ אמאי לא טרח לומר הדין שלגביו נאמרה קדימה זו.

מדוע היהודים חלשים?

מסופר בזהר (ח"ג רכא, א), ששאל פילוסוף אחד את ר' אלעזר, מכיוון שבני ישראל הם העם המובחר, מפני מה הם חלשים בגופם משאר העמים?

וענה ר' אלעזר במשל: לב האדם הוא המובחר מכל האיברים, ולכן הוא רך ועדין וחלש, ואינו יכול לקבל אלא את הדם המזוקק והנקי ביותר; ואילו שאר האיברים שהם חשובים פחות, הם חזקים וגסים, ויכולים לקבל גם את הפסולת.

וכך בני ישראל הם המובחרים שבעמים ודומים ללב, ועל כן אינם יכולים לסבול שום פסולת ורחנית, אפילו פסולת דקה ביותר. משום מעלתם, הם עדינים וזכים, ואפילו טומאה קטנה מזיקה אותם ביותר. ומזה נשתלשל גם בנוגע למצבם בגשמיות.

ועניין זה, מתבטא גם בפסוק "איש איש כי תשטה אשתו", שמורה על הפגם החמור שנעשה בבני ישראל אפילו על ידי החטא הקל ביותר:

בני ישראל נקראים "אשה" כביכול להקב"ה. מהותה של "אשה כשרה", הוא במה שהיא "עושה רצון בעלה" (תדב"א פ"ט). האשה היא קרובה ביותר לבעלה, ומשום כך מצפים ממנה שתעשה כל רצונו ועד לרצונות הקלים והקטנים ביותר.

ומעין זה הוא בבני ישראל שמכיוון שהם עם קרובו ו"אשתו" של השי"ת, הרי הם צריכים למלא את כל רצונו של השי"ת, עד לפרטים הקטנים ביותר. ואם ח"ו יהודי אינו ממלא את רצון השי"ת, ואפילו רצון קל, הרי אינו עושה את "רצון הבעל", ואינו "אשה כשרה".

אילו לא היו בני ישראל בגדר "אשה" להשי"ת, אזי אין מרידה במה שאינם עושים רצון השי"ת, שהלא אין מצפים מהם לקיים את מלוא רצונו. אבל כאשר יהודי, נכשל אפילו בחטא קל ביותר, הרי מחמת מעלתו העצומה וקרבתו להשי"ת, נפרד ממנו על ידי חטא זה לגמרי. וכמשל הלב שאינו יכול לסבול אף את הפסולת הדקה ביותר.

יתר על כן: לא בחטא בלבד נפרד איש ישראל מאלוקות, כי אם גם במה שאינו מפרש עצמו מתענוגות עולם הזה המותרים. שהרי ציוותה תורה "קדש עצמך במותר לך" (יבמות כ, א), וכאשר יהודי אינו מקדש עצמו ופורש אף מן המותר, הרי הוא עובר על רצון השי"ת שחפץ בכך, ויצא בזה מגדר "אשה כשרה העושה רצון בעלה".

ומעתה יובן מה שנמשלו ונרמזו כל החטאים בחטא ד"כי תשטה אשתו" דווקא, כי חטא זה שייך דווקא באשת איש, ובו רואים אנו כמה נוגע ומזיק אפילו חטא קל ביותר כאשר מדובר בין אשה לבעלה. וכמו כן הוא גם בין ישראל להשי"ת, שאפילו על ידי חטא קל ביותר נפרד יהודי מהשי"ת.

הנשמה טהורה גם בעת "מעשה בהמה"

בחטא הסוטה מוצאים אנו שני קצוות:

מחד, האשה שעלי' דיבר הכתוב אינה אשה שחטאה בוודאות, שהרי רק נסתרה וספק אם נטמאה. ומה שקורא עלי' הכתוב "כי תשטה", וחז"ל מכנים את מעשי' "מעשה בהמה" נשעל כן

צריכה היא להביא מנחת שעורים שהוא מאכל בהמה – סוטה טו, בן, הרי זה משום שעצם מה שהכניסה עצמה למצב שחושדים בה שנטמאה, מקרי "רוח שטות" ו"מעשה בהמה". כי בת ישראל צריכה להיות במצב שאין עלי' חשד כלל.

ומאידך, למרות חומרת מצבה שעשתה "מעשה בהמה", הרי זה לשעה קלה בלבד, ולאחר מכן מתברר שלא נטמאה. ואזי מבטיח הכתוב "ונקתה ונזרעה זרע" (פרשתנו ה, ח).

וגם בזה דומה פרשת סוטה לכל עניין של חטא בבני ישראל:

כאשר רוח שטות פועלת על היהודי והוא נופל בדבר חטא, אין זה שנטמא באמת להקב"ה ח"ו. ביהודי יש נשמה אלוקית, שהוא ניצוץ אלוקי, ועליו נאמר "וכבודי לאחר לא אתן" (ישעי' מב, ח) – הנשמה אינה יכולה ליפול ברשות הטומאה. ואין זאת אלא שלפי שעה הוא במצב של "מעשה בהמה", אבל לא נטמא ח"ו.

וגם במצב זה אינו נשאר, אלא סופו ששב בתשובה ו"לא ידח ממנו נידח", ולא עוד אלא שנפעל בו עילוי בדוגמת "ונקתה ונזרעה זרע", וכדלקמן.

על ידי התשובה – "יולדת זכרים"

ומזה ילמד האדם בעבודתו הפנימית:

כאשר נכנסת באדם רוח שטות, והוא נכשל בדבר עבירה: עבירה בדקות, או עבירה של ממש מדרבנן, או אפילו יותר מכך רח"ל, אזי עלול הוא ליפול ברוחו ולחשוב ש"עזבני ה', וה' שכחני" (ישעי' מט, י).

על כך מודיע הכתוב, שגם כאשר "כי תשטה אשתו" – שנכשל האדם ברוח שטות ובחטא, הרי באמת לא נטמא, כי נשמתו נותרה שייכת להשי"ת, וסוף דבר שמותרת ל"בעלה", והוא מתקשר מחדש להשי"ת.

יתר על כן: בנוגע לאשה נאמר בכתוב שהיא מתברכת, ב"ונקתה ונזרעה זרע". ודרשו חז"ל "שאם הייתה יולדת בצער יולדת בריווח, נקבות יולדת זכרים וכו'", ואית דאמר "שאם הייתה עקרה – נפקדת" (סוטה כו, א). וכמו כן הוא במי שנכנסה בו רוח שטות וחטא, שסוף כל סוף יחזור לעבודת השי"ת עד שיגיע לדרגות נעלות ד"בנים זכרים":

"בנים" קאי על מידות הנולדות בלב האדם (ראה תניא פ"ג שהחכמה והבינה "הן הם אב ואם המולידות אהבת ה' ויראתו ופחדו". המו"ל), והם רגשות אהבת השי"ת ויראתו. והנה, הזכר הוא בבחינת משפיע והנקבה בבחינת מקבל. ו"בנים זכרים" היינו שהאהבה ויראה אינן נשפעות עליו מלמעלה, אלא הוא התייגע והתבונן והולידן בכח עצמו, שאזי האהבה ויראה הן נעלות ביותר (ראה לקוטי תורה ויקרא ב, ב ואילך).

ואף שעתה הוא במצב של "כי תשטה אשתו", ובמעמד של "מעשה בהמה", הרי נשמתו לא נפרדה מהשי"ת, וביכלתו לבוא אף לדרגות נעלות ד"בנים זכרים". ועד שבסוף יהי יחוד הבעל ואשתו, דהיינו גילוי השכינה בנשמתו, ומתגלית פנימיות הנשמה, שמעולם לא נטמאה.

פנינים

דרוש ואגדה

הדרך הנכונה בחינוך ובקירוב

קדוש יהי גרל פרע שער ראשו

(ו,ה)

בפרשתנו מדובר אודות הנזיר, אשר עליו להפריש עצמו משתיית יין ותספורת השיער, ולהגדיר ולהרחיק עצמו מטומאת מת. אבל התורה מקדימה לציווי הפרישות - "קדוש יהי".

יש ללמוד מכך הוראה בעבודת חינוך הבנים והבנות:

ישנה אפשרות לחנך את הילדים בתוקף ולצוותם 'עשה כך וכך' מפני שכן היא "הלכה למשה מסיני", וממילא אין לך לשאול שום קושיות, ואיני צריך ליתן לך טעם והסברה. ואמנם, ישנם זמנים שהנהגה כזאת מוכרחת היא.

אך מזה שהתורה מקדימה "קדוש יהי" לציווי הפרישות למדנו דרך הנהגה אחר בחינוך, על ידי שמספרים לילדים על צור מחצבתם, ואשר מאז שבחר הקב"ה בישראל הרי הם עם קדוש, וממילא מתאים להתנהג באופן של "ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה", כי, יהודי מצד קדושתו אין לו להתנהג כגויי הארץ, ובאופן זה, אין צריך להטיל זאת על הילדים כחייב וכהכרח, שהרי הילד מפנים ומרגיש בעצמו אשר "מתאים" להתנהג באופן נעלה, כי "קדוש" - "מתאים" לו להתנהג בהנהגה ישרה ומרוממת.

ומעין זה, כאשר מנסים לקרב יהודי לעניין של תורה ומצוותיה, הנה, במקום להעמידו על חיוב וחומרת הדברים שהוא עושה, וספק אם יושפע מכך, הרי אפשר לעורר אצלו הזיכרונות מאבות אבותיו שהיו עובדי ה' באמת, וממילא מתעורר בהכרה אשר אין מתאים לו להתנהג כשאר גויי הארץ אשר אבות אבותיהם היו מלסטמים את הבריות, שהרי הוא במצב של "קדוש יהי", ו"מתאים" לו להתנהג בציווי התורה לעם קדוש.

למה לא נמנית תשובה שבלב במניין המצוות?

דבר אל בני ישראל איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם... והתורו את חטאתם אשר עשו

צונו להתודות על העונות והחטאים שחטאנו לפני האל-ולאמר אותם עם התשובה... והוא אמרו דבר אל בני ישראל איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם והתורו את חטאתם אשר עשו (ה, ו-ו. ספר המצוות לרמב"ם מ"ע עג)

ידועה השאלה: מדוע מנה הרמב"ם בספר המצוות רק את מצוות וידוי התשובה, ואילו את התשובה עצמה לא מנה? וביארו המפרשים באופנים שונים (ראה מנ"ח מצוה שסד. קרית מלך על הרמב"ם ריש הל' תשובה. ועוד).

ויש לבאר ע"ד הדרוש:

אמרו חז"ל שרמ"ח מצוות עשה הם כנגד רמ"ח איבריו של אדם (מכות כג, ב) ושס"ה מצוות לא תעשה הם כנגד שס"ה גידים (זהר ח"א קע, ב). ומבואר בספרי חסידות, שיש בכל נשמה "תרי"ג מיני כוחות וחיות" (תניא פרק נא), וכאשר האדם הוא שלם בשמירת כל התרי"ג מצוות, אז הוא "תמים ושלם בכל איברי הנפש", ולעומת זאת, "אם חיסר מצוה אחת או פגם בה, הרי נעשה מחוסר איבר" (לקוטי תורה נצבים מה, ג).

אמנם, מצוות התשובה בכוחה לתקן את האיברים הפגומים, כי התשובה מגיעה מעומק דליבא ומעצם הנפש, שהוא מקור החיות של ה"תרי"ג מיני כוחות וחיות". ולכן נמשך משם חיות חדשה לתקן האיבר הפגום.

ולכן לא נמנית מצוות התשובה שבלב במנין המצוות, כי נמנו רק המצוות שהן כנגד כוחות הנפש, אך מצוות התשובה מגיעה מעומק הנפש שלמעלה מכוחות הנפש, עד שבכוחה לתקן את הפגמים שבכוחות, ולכן לא נמנתה במנין ה"איברים".

ורק מצוות הוידוי שהיא בפה ואינה מעומק הנפש יכולה להימנות במנין המצוות.